

ימי עיון בתנ"ך תשפ"ב

שם השיעור – קרבן אשם – האם אשמה זה טוב או רע?

שם המרצה (כתובת דוא"ל) – איתמר אלדר

1. עבודת הדם בקרבנות:

עולה	(א,ה) וְשָׁחַט אֶת בֶּן הַבֶּקָר לִפְנֵי ד' וְהִקְרִיבוּ בְּנֵי אֶהֱרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת הַדָּם וְזָרְקוּ אֶת הַדָּם עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב אֲשֶׁר פָּתַח אֶהֱל מוֹעֵד :
שלמים	(ג,ב) וְסָמַךְ יָדוֹ עַל רֹאשׁ קָרְבָּנוֹ וּשְׁחָטוּ פָתַח אֶהֱל מוֹעֵד וְזָרְקוּ בְּנֵי אֶהֱרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת הַדָּם עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב :
חטאת	<u>חטאת פנימית</u> : (ד,ה-ז) וְלָקַח הַכֹּהֵן הַמָּשִׁיחַ מִדָּם הַפָּר וְהִבִּיא אֹתוֹ אֶל אֶהֱל מוֹעֵד : וְטָבַל הַכֹּהֵן אֶת אֶצְבָּעוֹ בְּדָם וְהִזָּה מִן הַדָּם שִׁבְעַת פְּעָמִים לִפְנֵי ד' אֶת פְּנֵי פֶרֶכֶת הַקֹּדֶשׁ : וְנָתַן הַכֹּהֵן מִן הַדָּם עַל קַרְנוֹת מִזְבֵּחַ קִטְרֶת הַשָּׁמִים לִפְנֵי ד' אֲשֶׁר בָּאֶהֱל מוֹעֵד וְאֵת כָּל דָּם הַפָּר יִשְׁפֹךְ אֶל יִסּוּד מִזְבֵּחַ הָעֹלָה אֲשֶׁר פָּתַח אֶהֱל מוֹעֵד :
	<u>חטאת חיצונית</u> : (ד,כח) וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדָּם הַחֲטָאת בְּאֶצְבָּעוֹ וְנָתַן עַל קַרְנֹת מִזְבֵּחַ הָעֹלָה וְאֵת דָּמוֹ יִשְׁפֹךְ אֶל יִסּוּד מִזְבֵּחַ הָעֹלָה :
אשם	(ז,א-ב) וְזֹאת תֹּוֹרַת הָאֲשָׁם קֹדֶשׁ קִדְּשִׁים הוּא : בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁחָטוּ אֶת הָעֹלָה יִשְׁחָטוּ אֶת הָאֲשָׁם וְאֵת דָּמוֹ יִזְרֹק עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב :

2. (ג) חטאות הצבור והיחיד. אלו הן חטאות הצבור, שעירי ראשי קדשים ושל מועדות, שחיתתן בצפון, וקבול דמן בכלי שרת בצפון, ודמן טעון ארבע מתנות על ארבע קרנות, כיצד, עלה בכבש ופנה לסובב, ובא לו לקרן דרומית מזרחית, מזרחית צפונית, צפונית מערבית, מערבית דרומית. שירי הדם היה שופך על יסוד דרומי, ונאכלין לפנים מן הקלעים לזכרי כהנה בכל מאכל ליום ולילה עד חצות: (ד) העולה, קדשי קדשים, שחיתתה בצפון, וקבול דמה בכלי שרת בצפון, ודמה טעון שתי מתנות שהן ארבע, וטעונה הפשט ונתוח וכליל לאשים: (זבחים ה,ג-ד)

3. זבחי שלמי צבור ואשמות. אלו הן אשמות, (1) אשם גזלות, (2) אשם מעילות, (3) אשם שפחה חרופה, (4) אשם נזיר, (5) אשם מצורע, (6) אשם תלוי, שחיתתן בצפון, וקבול דמן בכלי שרת בצפון, ודמן טעון שתי מתנות שהן ארבע, ונאכלין לפנים מן הקלעים לזכרי כהנה בכל מאכל ליום ולילה עד חצות (זבחים ה,ה)

4. רש"י (ויקרא ד,ב): מכל מצות ה' - פי' רבותינו אין חטאת באה אלא על דבר שזדונו לאו וזכרתו ושגגתו חטאת (כריתות כג)

5. ...ולא נתברר מה טעם יהיה שם הקרבן האחד חטאת ושם האחד אשם, וכולן יבאו על חטא ולא נוכל לומר בעבור שהחטאת נקבה, כי יש חטאת זכר, שעירים ופרים ואין לומר שיהא מפני חומר החטא, כי הנה המצורע מביא שני קרבנות, שם האחד חטאת והשני אשם :

והנראה בעיני, כי שם אשם מורה על דבר גדול אשר העושו יתחייב להיות שמם ואבד בו, מלשון האשימם אלהים (תהלים ה יא), ויאשמו נאות מדבר וכן תאשם שומרון כי מרתה באלהיה (הושע יד א), וכן אשמים אנחנו (בראשית מב כא), נענשים וחטאת מורה על דבר נטה בו מן הדרך, מלשון אל השערה ולא יחטיא (שופטים כ טז):

ימי עיון בתנ"ך תשפ"ב

והנה אשם גזלות ואשם שפחה חרופה, בעבור שהם באים אף על המזיד יקרא קרבנם אשם, וכן אשם הנזיר אבל אשם מעילות אע"פ שהוא בשוגג, בעבור שהוא בקדשי ה' יקרא הקרבן אשם, כי החטא (ה)גדול יתחייב להיותו אשם בו, כאשר יקרא מעילה:

וענין המצורע, בעבור שהמצורע חשוב כמת והנה הוא כבר שמם ואבד, ויקרא קרבנו הראשון אשם, שיגין עליו מן האשמה אשר הוא שמם בה, והשני חטאת שהוא מכפר שגגותיו: וטעם אשם תלוי, מפני שבעליו סבור שאין עליו עונש כי לא נודע שחטא, מפני זה החמיר עליו הכתוב בספקו יותר מודאו, והצריכו איל בכסף שקלים, ואלו נודע חטאו היה מביא חטאת... (רמב"ן ויקרא ה, טו)

6. אשם תלוי

חטאת: ...נפש כי תחטא בשגגה מכל מצות ד' אשר לא תעשינה ועשה מאחת מהנה (ד, ב)
אשם: ואם נפש כי תחטא ועשתה אחת מכל מצות ד' אשר לא תעשינה ולא ידע ואשם ונשא עונו (ה, יז)

7. רבי אליעזר אומר, מתנדב אדם אשם תלוי בכל יום ובכל שעה שירצה, והיא נקראת אשם חסידים. אמרו עליו על בבא בן בוטי, שהיה מתנדב אשם תלוי בכל יום, חוץ מאחר יום הכפורים יום אחד. אמר, המעון הזה, אלו היו מניחים לי, הייתי מביא, אלא אומרים לי המתן עד שתכנס לספק. וחכמים אומרים, אין מביאים אשם תלוי אלא על דבר שזדונו כרת ושיגתו חטאת (כריתות ו, ג)

8. אשם מצורע

<u>מילוי ידי הכהנים</u>	<u>טהרת המצורע</u>
וביום השמיני...	וביום השמיני...
פר לחטאת, איל לעולה ואיל למילואים	כבשה לחטאת, כבש לעולה וכבש לאשם
נתינה מדם איל המילואים על 'צד ימין' לכהנים	נתינה מדם כבש האשם על 'צד ימין' למצורע
הזאת שמן המשחה על הכהנים	נתינה מלוג השמן על המצורע

9. אשם נזיר

נזיר: לאביו ולאמו לאחיו ולאחותו לא יטמא להם במתם כי נזר אלהיו על ראשו (במדבר ו, ז)
כהן גדול: ועל כל נפשת מת לא יבא לאביו ולאמו לא יטמא. וכן המקדש לא יצא ולא יחלל את מקדש אלהיו כי נזר ששמן משחת אלהיו עליו אני ד' (ויקרא כא, יא-יב)
וישם את המצנפת על ראשו וישם על המצנפת אל מול פניו את ציץ הזהב נזר הקדש באשר צוה ד' את משה (ויקרא ח, ט)

10. מה מביאים בכל אחד מן האשמות:

<u>מעילות</u>	<u>תלוי</u>	<u>גזילות</u>	<u>מצורע</u>	<u>שפחה חרופה</u>	<u>נזיר</u>
איל	איל	איל	כבש	איל	כבש